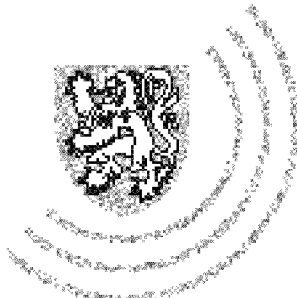

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

5 juli 2000

GEDACHTEWISSELING

**over het jaarlijks verslag van de Vlaamse regering aan het Vlaams Parlement
omtrent de naleving van het Verdrag van de Rechten van het Kind in die landen
of regio's waarmee de Vlaamse Gemeenschap een decretaal goedgekeurd exclusief
en algemeen samenwerkingsverdrag heeft gesloten**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Stefaan Platteau**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

mevrouw Lisette Croes, de heer Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Paul Van Grembergen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden	4
I.1	Algemene situering en methodologisch probleem	4
I.2	Beleidsaanbevelingen	5
	A. Zuid-Afrika	5
	B. De Baltische staten	5
	C. Hongarije	5
II.	Bespreking	5
II.1	Tussenskomsten van de leden	5
	A. Tussenskomst van mevrouw Trees Merckx-Van Goey	5
	B. Tussenskomst van de heer Stefaan Platteau	6
	C. Tussenskomst van de heer Frans Ramon	6
	D. Tussenskomst van de heer Luc Van den Brande	7
II.2	Replieken van de minister-president	7
Bijlage :	Verslag van de Vlaamse regering in uitvoering van de artikelen 8 en 9 van het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het rege- ringsbeleid over de naleving van de rechten van het kind	9

DAMES EN HEREN,

Overeenkomstig artikel 8 van het decreet van 15 juli 1997 “houdende instelling van het kindeffect-rapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind¹” (*B.S.* 7 oktober 1997), moet de Vlaamse regering elk jaar, vóór 31 maart, een schriftelijk verslag voorleggen aan het Vlaams Parlement over de eerbiediging van de verdragsrechtelijk² gegarandeerde kinder-rechten in die landen en regio’s waarmee de Vlaamse Gemeenschap een decretraal goedge-keurd exclusief en algemeen samenwerkingsak-koord heeft gesloten. Het verslag in kwestie werd door de Vlaamse regering goedgekeurd op 24 maart 2000, en werd door de minister-president (binnen de Vlaamse regering bevoegd voor het al-gemeen buitenlands beleid) op 29 maart 2000 over-gezonden aan het Parlement. Het werd daar op datum van 4 mei 2000 besproken in de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER PATRICK DEWAELE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGE-RING, VLAAMS MINISTER VAN FINAN-CIËN, BEGROTING, BUITENLANDS BE-LEID EN EUROPESE AANGELEGENHE-DEN

I.1 Algemene situering en methodologisch probleem

Bij de aanvang van zijn uiteenzetting preciseert de minister-president dat de verplichting om een sta-

tus quaestionis op te maken aangaande de naleving van de rechten van het kind in “die landen of re-gio’s waarmee de Vlaamse Gemeenschap een de-cretraal goedgekeurd exclusief en algemeen samen-werkingsverdrag heeft gesloten”, voor het jaar 2000 in concreto slaat op Estland, Letland, Litou-wen, Polen, Hongarije, Roemenië en Zuid-Afri-ka³. De minister-president wijst daarna ook op het bestaan van een methodologisch probleem met be-trekking tot de opmaak van de rapporten voor het Vlaams Parlement. Enerzijds bepaalt artikel 8 van het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport immers dat de Vlaamse regering jaarlijks een rapport moet voorleggen, maar anderzijds wordt in de tweede paragraaf van datzelfde artikel 8 voorzien dat dit verslag dient te worden samengesteld op basis van landendocu-menten die publiek worden gemaakt door het VN-Comité voor de de Rechten van het Kind⁴. Dit le-vert in methodologisch opzicht een probleem op, aangezien het comité in kwestie slechts vijfjaarlijk-se landenrapporten opstelt, terwijl het decreet jaar-lijkse regeringsverslagen vraagt.

Een en ander betekende dat bij het opstellen van het regeringsverslag voor dit jaar, er maar van één nieuw verschenen landenrapport van het Comité voor de Rechten van het Kind gebruik kon ge-maakt worden, met name van dat over Zuid-Afri-ka. Dienovereenkomstig wordt het leeuwendeel van het kindeffectrapport 2000 dan ook besteed aan een analyse van de situatie in Zuid-Afrika. De eerstvolgende relevante landenrapporten – over Litouwen en Letland – worden respectievelijk voor januari en mei-juni 2001 verwacht. Voor de landen waarvoor geen nieuwe landenrapporten beschik-baar waren, werd een beroep gedaan op informatie van het researchcentrum van Unicef en op gege-vens verstrekt door internationale NGO’s.

Wijzend op het hoger aangehaalde methodologisch probleem, laat de minister-president opmerken dat in het verslag meteen ook de suggestie wordt ge-lanceerd om vanaf nu elk jaar systematisch de klemtoon te leggen op die landen waarover een nieuw landenrapport verschenen is.

¹ Voorstel van decreet van mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Kathy Lindekens, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Nelly Maes en mevrouw Ria Van Den Heuvel houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind, *Parl. St.* VI. Parl. 1996-97, nr. 657/1-4.

² Het gaat dan meer bepaald over de rechten opgenomen in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, zoals aangenomen te New York op 20 november 1989. Dit verdrag werd in de interne Belgische rechtsorde op federaal niveau goedgekeurd bij wet van 25 november 1991 (*B.S.* 17 januari 1992), op Vlaams niveau bij decreet van 15 mei 1991 (*B.S.* 13 juli 1991), op het niveau van de Franse Gemeenschap bij decreet van 3 juli 1991 (*B.S.* 5 juli 1991) en op het niveau van de Duitstalige Gemeenschap bij decreet van 25 juni 1991 (*B.S.* 9 augustus 1991). De ratificatieprocedure werd door België afgerond op 16 december 1991.

³ Een gelijkaardig samenwerkingsverdrag tussen Vlaanderen en Slovenië werd immers pas in maart-april 2000 door het Vlaams Parlement goedgekeurd.

⁴ Opggericht bij artikel 43 van het Verdrag inzake de Rech-ten van het Kind.

I.2 Beleidsaanbevelingen

De minister-president komt daarna tot het luik “beleidsaanbevelingen” dat, overeenkomstig artikel 9 van het decreet van 15 juli 1997, eveneens bij het rapport van de Vlaamse regering dient te worden gevoegd.

A. Zuid-Afrika

Specifiek voor wat Zuid-Afrika betreft wijst de minister-president erop dat het VN-Comité voor de Rechten van het Kind tot de conclusie is gekomen dat dat land meer financiële middelen zou moeten uittrekken voor programma's en actieplannen ten behoeve van kinderen. Het VN-rapport zegt daarbij uitdrukkelijk dat zulks “indien nodig, binnen het kader van de internationale samenwerking” kan gebeuren. Krachtens het algemeen samenwerkingsverdrag tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika, en rekening houdend met de prioriteiten van de Vlaamse regering op het vlak van de uitbouw van de ontwikkelingssamenwerking, kan Vlaanderen hier dus wel degelijk inspelen op de aanbevelingen van het Comité voor de Rechten van het Kind.

B. De Baltische staten

Zoals hoger reeds gezegd, zal het landenrapport over Litouwen pas vanaf januari 2001 beschikbaar zijn. Terzake kan de minister-president dan ook meedelen dat het niet aangewezen voorkwam om beleidsaanbevelingen te doen op basis van het periodieke rapport dat Litouwen zelf opstelde. De Vlaamse regering wacht hier dus het rapport van het Kinderrechtencomité af.

Voor wat Estland en Letland betreft (net als Litouwen ex-sovjetrepublieken) stelt de minister-president vast dat de afslanking van de staat zich ook in deze landen verderzet. Dat de ontvetting van de staat in algemene termen meestal zeer welkom is, doet echter niets af van de constatacie dat een zeker staatsoptreden nog steeds noodzakelijk is om de universele toegang tot sociale basisdiensten als gezondheid en onderwijs te verzekeren. De EU moet er bij de toetredingsonderhandelingen met de landen van Centraal- en Oost-Europa op toezien dat dit gegeven voldoende aandacht krijgt. In de mate van het mogelijke kan de Vlaamse regering hier mee op toezien.

C. Hongarije

In Hongarije kan voor de minister-president de discriminatie van de Roma niet door de beugel. Het

gaat daarbij immers niet om eenmalige, geïsoleerde feiten. De Hongaarse regering doet wel inspanningen om de discriminatie tegen te gaan, maar meer actie is duidelijk nodig. Bij de samenwerkingsprojecten tussen de Vlaamse Gemeenschap en Hongarije kan men dan ook speciale aandacht besteden aan de situatie van de Roma.

II. BESPREKING

II.1 Tussenkomen van de leden

A. Tussenkomen van mevrouw Trees Merckx-Van Goey

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey laat opmerken dat het door de minister-president aangehaalde artikel 8 van het decreet van 15 juli 1997 zijn oorsprong vindt in het feit dat in de toenmalige Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin gelijktijdig twee initiatieven aangaande kinderrechten liepen. De commissie bepleitte enerzijds de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat, en anderzijds het opstellen van een kindereffectrapport dat een meer proactief beleid inzake kinderrechten mogelijk moest maken. Het decreet houdende instelling van het kindereffectrapport bepaalt in essentie dat de Vlaamse regering een beleidsplan moet opstellen én dat elke minister, voor wat de eigen bevoegdheid betreft, voorstellen moet formuleren met het oog op de bescherming van de rechten van het kind. In het verlengde hiervan werd geconcludeerd dat ook in de samenwerkingsakkoorden van Vlaanderen met andere landen aandacht diende te worden besteed aan de situatie en de problematiek van de kinderrechten. Voor mevrouw Merckx-Van Goey is dit een dimensie die nog te weinig aan bod komt in het globaal Vlaams buitenlands beleid. Ook het nu voorliggende rapport verschaft immers nog geen volledige stand van zaken.

Ze onderkent daarbij het methodologisch probleem dat het jaarlijks verslag van de Vlaamse regering – naar de letter van het decreet – zou moeten worden opgesteld op basis van documenten van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind, die slechts vijfjaarlijks ter beschikking worden gesteld. Het is uiteraard niet de bedoeling dat er een enquêtecommissie zou worden opgericht die over de kinderrechten in de verschillende betrokken partnerlanden rapporteert. De VN-rapporten hoeven voor haar dan ook niet de enige basis te zijn voor het opstellen van een verslag door de Vlaamse regering. Er kan eveneens gebruik gemaakt worden van andere informatiebronnen. Zij staat dan ook open voor suggesties door de minister-presi-

dent dienaangaande. Tegelijk laat mevrouw Trees Merckx-Van Goey opmerken dat onder andere heel wat Vlaamse NGO's terzake over waardevolle expertise beschikken. Dat was trouwens een van de vaststellingen bij de bespreking⁵ in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen van het algemeen verslag dat (op basis van artikel 6 van het decreet van 15 juli 1997) in november 1999 door de regering werd ingediend bij het Vlaams Parlement. Dat verslag bevatte echter geen visie over wat nu precies de plaats is van de experts en de NGO's in het beleid dat de regering wil voeren. Mevrouw Merckx-Van Goey preciseert dat zij er toen voor gepleit heeft om veel intensiever op de NGO's een beroep te doen. Ze moeten een welomschreven taak en plaats krijgen in het beleid van de overheid.

Mevrouw Merckx-Van Goey onderstreept daarbij echter wel dat die landen waarvoor een VN-rapport is ingediend, vanzelfsprekend bij voorrang aandacht moeten krijgen in het rapport aan het Vlaams Parlement. In dat opzicht vindt zij de beleidsaanbevelingen ten aanzien van Zuid-Afrika wat mager en bondig uitvallen. Van de minister-president had zij dan ook graag wat nadere toelichting gekregen. Men kan er niet mee volstaan te zeggen dat Vlaanderen de aanbevelingen van het VN-Comité mee ter harte zal nemen. Er moet verduidelijkt worden hoe dat concreet zal gebeuren. Wat is er in het kader van het – toch brede – samenwerkingsakkoord met Zuid-Afrika al gebeurd, bijvoorbeeld op het vlak van onderwijs en gezondheidszorg? Wat is de stand van zaken en wat zal er nog gedaan worden? Spreekster wijst er daarbij op dat dit pleidooi voor een meer actief optreden ook niet verkeerd begrepen mag worden. Het kan immers ook niet de bedoeling zijn om betuttelend te gaan optreden inzake kinderrechten in Zuid-Afrika.

In meer algemene zin meent mevrouw Merckx-Van Goey trouwens dat het door de regering voorgelegde rapport tekort schiet voor wat de in artikel 9 van het decreet van 15 juli 1997 voorziene verplichting betreft. Artikel 8 schrijft voor dat er een verslag moet worden opgesteld, maar dat verslag moet, op grond van artikel 9, ook vergezeld worden door specifieke conclusies met betrekking tot

het beleid van de Vlaamse regering. Die beleidsconclusies moeten door de minister worden getrokken op basis van alle informatie uit en over de betrokken partnerlanden van Vlaanderen. Voor mevrouw Trees Merckx-Van Goey is het dan ook duidelijk dat die stand van zaken in de toekomst zou moeten worden opgenomen in bijlage bij het verslag. Dat zou het verslag als werkinstrument meteen een heel stuk waardevoller maken. Afsluitend roept ze de Vlaamse regering tenslotte nogmaals op om de beleidsconclusies concreter te formuleren én om de stand van zaken in de partnerlanden nauwkeuriger weer te geven.

B. Tussenkomenst van de heer Stefaan Platteau

De heer Stefaan Platteau acht het decreet van 15 juli 1997 tot instelling van het kindeffectrapport een belangrijke stap in de goede richting te zijn. Hij verheugt zich tevens over de beleidsaanbevelingen die de regering in haar rapport heeft opgenomen. Tegelijk onderstreept hij echter dat de bijdrage van Vlaanderen, in het licht van de mondiale omvang van het probleem, hoe dan ook slechts beperkt kan zijn. Dat de Vlaamse regering bijkomende middelen zal vrijmaken voor Zuid-Afrika kan dan weer zijn volledige goedkeuring wegdragen. Mogelijks kan daarmee iets gedaan worden aan de steeds verder om zich heen grijpende plaag van de jeugdcriminaliteit. Een probleem dat trouwens in heel Afrika steeds ernstiger proporties aanneemt. Spreker is ook bijzonder tevreden over het voornemen van de Vlaamse regering om eindelijk iets te doen aan het probleem van de kinderrechten in Centraal- en Oost-Europa. Hij kan daarbij begrip opbrengen voor het feit dat men het nog te vroeg acht om maatregelen te nemen ten aanzien van Litouwen: eerst moet het rapport van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind over dat land klaar zijn. Hoe dan ook is het goed dat de Vlaamse regering initiatieven neemt inzake de bevordering van de kinderrechten in de internationale betrekkingen.

C. Tussenkomenst van de heer Frans Ramon

De heer Frans Ramon noemt het feit dat het rapport er is op zich al belangrijk. De intentieverklaringen die erin geformuleerd worden, moeten vanzelfsprekend wel een vervolg krijgen. Inpikkend op wat mevrouw Trees Merckx-Van Goey reeds vermeldde, wijst hij er tenslotte nog op dat er ook in Vlaanderen niet-gouvernementele organisaties zijn die specifieke programma's hebben voor kinderen en jongeren in Zuid-Afrika.

⁵ Gedachtewisseling over de jaarlijkse schriftelijke verslaggeving van de regering aan het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris omtrent de implementatie van het VN-verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind - Jaarverslag 1998, *Parl. St.* VI. Parl. 1999-2000, nr. 219/1.

D. Tussenkomenst van de heer Luc Van den Brande

De heer Luc Van den Brande, voorzitter, laat opmerken dat men zich met deze verslagen – gezien het basisdecreet pas van medio 1997 dateert – per definitie nog in een inlooperperiode bevindt. Mettertijd zullen ze ongetwijfeld beter gestoffeerd en gestructureerd worden. Zijn persoonlijke ervaring uit de vorige legislatuur leert hem dat het in deze verre van evident is om reeds in de huidige situatie concrete inhoud te geven aan een en ander. Een hoge mate van voluntarisme zal vooralsnog nodig zijn om tot concrete realisaties te komen.

II.2 Replieken van de minister-president

In zijn antwoord erkent de minister-president dat de problematiek van de kinderrechten zich leent tot wijdse beschouwingen en velerlei – vaak terecht – kritieken. Anderzijds is hij toch de mening toegedaan dat de hier gevoerde discussie, om vruchtbaar te zijn, beperkt dient te worden tot datgene wat er echt aan de orde is : met name de toepassing en uitvoering van het decreet van 15 juli 1997. Artikel 8 schrijft voor dat er een verslag moet worden opgesteld op basis van de documenten van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Andere documenten bij de dossiervorming betrekken betekent dus per definitie dat men zich niet houdt aan datgene wat in het decreet bepaald werd. Ook qua landen wordt de discussie best beperkt tot die landen die overeenkomstig het decreet aan de orde kunnen komen. Zoniet, dreigen we in een overloze discussie terecht te komen. De minister-president preciseert daarbij dat het het Vlaams Parlement vanzelfsprekend volledig vrij staat om het decreet in kwestie eventueel aan te passen, maar ook die discussie is hier nu niet aan de orde.

Voor het overige treedt de minister-president ten volle de stelling bij dat men bij het invullen van de samenwerkingsprogramma's, die kaderen in de door Vlaanderen afgesloten samenwerkingsakkoorden, uiteraard ten volle rekening moet houden met de in dit verslag geformuleerde aanbevelingen. Die samenwerkingsprogramma's zijn trouwens ook het enige effectieve drukingsmiddel waarover Vlaanderen beschikt.

Wat dan specifiek Zuid-Afrika betreft, laat de minister-president opmerken dat er nu reeds een absolute voorrang wordt verleend aan de armste groepen en de armste gebieden. Hetgeen zijns inziens ook logisch en correct is. Hij wenst daarbij ook ten stelligste de aantijging te weerleggen dat het verslag dienaangaande te summier zou zijn. Hij

wijst er ook op dat de momenteel met Zuid-Afrika lopende onderhandelingen precies tot doel hebben de samenwerking nog verder uit te breiden tot alle domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is. In de toekomst zal Vlaanderen dus zowel direct als indirect nog meer actiemogelijkheden hebben voor het bevorderen van de rechten van het kind binnen het samenwerkingsverband met Zuid-Afrika. De administratie Buitenlands Beleid beschikt terzake trouwens over alle informatie, en geeft die door aan de bevoegde administraties. De socio-economische situatie in Zuid-Afrika evolueert echter dermate snel, dat het verschaffen van een accurate en actuele stand van zaken m.b.t. de naleving van het VN-kinderrechtenverdrag in dat land, per definitie nooit gemakkelijk zal zijn. Desgevraagd zal de administratie Buitenlands Beleid echter steeds de nodige inlichtingen kunnen opvragen bij de Zuid-Afrikaanse partner.

Voor het overige is de minister-president het ook eens met de opmerkingen van mevrouw Trees Merckx-Van Goey dat in de praktijk rekening moet worden gehouden met de aanbevelingen, dat concreet moet worden geantwoord op de vraag wat Vlaanderen totnogtoe gerealiseerd heeft en dat de conclusies die de Vlaamse overheid daaraan verbindt ook op papier gezet moeten worden. Die conclusies moeten gebaseerd zijn op het verslag van het VN-Comité. Wat Zuid-Afrika betreft engageert de minister-president zich er uitdrukkelijk toe de aanbevelingen te vertalen in een concreet samenwerkingsprogramma. Dit verslag is een gelegenheid te meer om daar werk van te maken. Dat is de concrete manier waarop de minister-president uitvoering meent te moeten geven aan artikel 9 van het decreet van 15 juli 1997. Hij wijst er daarbij wel op dat we bij dit alles niet uit het oog mogen verliezen dat het hier om een moeilijke en delicate materie gaat. Vrome intenties formuleren is één ding, ze omzetten in concrete daden is nog heel wat anders. Daarenboven mag Vlaanderen – zoals de heer Platteau terecht heeft opgemerkt – ook nooit uit het oog verliezen dat het hoe dan ook moet roeien met de riemen die het heeft.

De verslaggever,

Stefaan PLATTEAU

De voorzitter,

Luc VAN DEN BRANDE

BIJLAGE

Vlaamse Regering
Kabinet van de Minister-president
Vlaams minister van Financiën, Begroting,
Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden

Martelaarsplein 19, 1000 BRUSSEL
Tel. (02) 553 29 11 - Fax (02) 553 29 05
E-mail: kabinet.dewael@vlaanderen.be

Aan de heer Norbert De Batselier
Voorzitter van het Vlaams Parlement
Vlaams Parlement
1011 Brussel

uw kenmerk

vragen naar / e-mail
Pierre Ruyffelaere

ons kenmerk

VN/ Conv/001

VN-V-2000-1552

telefoonnummer
02/553.26.82

bijlagen

datum
29/3/2000

Betreft : Kindeffectrapport 2000 – artikel 8 van het decreet van 15/7/1997

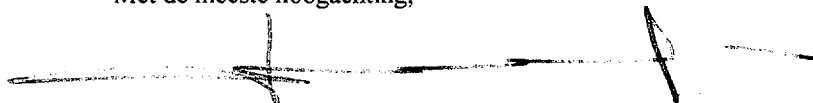
Mijnheer de voorzitter,

Artikel 8 van het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport schrijft voor dat de Vlaamse regering jaarlijks voor 31 maart, aan het Vlaams Parlement een schriftelijk verslag voorlegt “ omtrent de eerbiediging van de rechten zoals omschreven in het VN-verdrag van de Rechten van het Kind van 1989, in die landen of regio's waarmee de Vlaamse Gemeenschap een decretaal goedgekeurd exclusief en algemeen samenwerkingsverdrag heeft gesloten”.

Het verslag 2000 werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op vrijdag 24 maart jl. Als bijlage stuur ik u dan ook een exemplaar van het goedgekeurde verslag voor alle nuttig en verder gevolg door.

Ik wens u er een goede ontvangst van.

Met de meeste hoogachting,

Patrick DEWAEEL
Minister-president

Verslag van de Vlaamse regering in uitvoering van artikelen 8 en 9 van het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid over de naleving van de rechten van het kind

1. INLEIDING

Het decreet van 15 juli 1997 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 7 oktober 1997) behandelt de instelling van het kindeffectrapport. Artikel 8 van dit decreet vraagt een jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaamse Parlement omtrent de naleving van het Verdrag van de Rechten van het Kind in die landen, waarmee de Vlaamse Gemeenschap een decretaal goedgekeurd exclusief en algemeen samenwerkingsverdrag heeft gesloten. Concreet gaat het dus om de naleving van de kinderrechten in de volgende landen: Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië en Zuid-Afrika¹.

Artikel 8 van het decreet bepaalt dat het verslag dient te worden opgesteld aan de hand van de documenten die het VN-Comité van de Rechten van het Kind (opgericht bij artikel 43 van het VN-Verdrag) over de verschillende landen ter beschikking stelt: de vijfjaarlijkse landenrapporten. Vermits het gaat om *vijsjaarlijkse* rapporten, stelt zich een methodologisch probleem bij de opstelling van de *jaarlijkse* verslaggeving voor het parlement.

Concreet is maar één nieuw landenrapport van het VN-Comité van de Rechten van het Kind verschenen sinds het regeringsrapport van vorig jaar: het landenrapport over Zuid-Afrika verscheen op 28/1/2000 (CRC/C/15/Add.122). In onderliggend verslag zal het leeuwendeel van de aandacht dan ook uitgaan naar de situatie binnen Zuid-Afrika. De Vlaamse regering stelt voor om vanaf nu bij de jaarlijkse verslaggeving systematisch de klemtoon te leggen op die landen waarvan een nieuw landenrapport is verschenen. De eerstvolgende landenrapporten betreffen Litouwen (verwacht januari 2001) en Letland (verwacht mei-juni 2001).

Voor de andere landen, waarvoor geen nieuwe landenrapporten beschikbaar waren, werd een beroep gedaan op informatie van het researchcentrum van UNICEF en de internationale ngo's.

¹ Het 'Kaderakkoord tot samenwerking tussen de Vlaamse Regering en de Regering van de Chileense Republiek' vormt geen verdrag sensu stricto, enkel een akkoord tussen regeringen. Geen decretale goedkeuring werd dus vereist of gegeven voor dit akkoord. Een 'Algemeen samenwerkingsverdrag tussen Vlaanderen en Slovenië' werd ondertekend op 3/9/1998. De decretale goedkeuring door het Vlaamse Parlement is nog niet gegeven.

2. INHOUDSTAFEL

1. Inleiding
2. Inhoudstafel
3. Structuur van het rapport
4. Zuid-Afrika
 - 4.1. Positieve gezichtspunten
 - 4.2. Factoren die de implementatie en / of werking van het Verdrag bemoeilijken
 - 4.3. Negatieve gezichtspunten
 - 4.4. Beleidsaanbevelingen
5. Centraal- en Oost-Europa
 - 5.1. Litouwen
 - 5.1.1. Positieve gezichtspunten
 - 5.1.2. Factoren die de implementatie en / of werking van het Verdrag bemoeilijken
 - 5.1.3. Negatieve gezichtspunten
 - 5.1.4. Beleidsaanbevelingen
 - 5.2. Estland, Hongarije, Letland, Polen, Roemenië
 - 5.2.1. Positieve gezichtspunten
 - 5.2.2. Factoren die de implementatie en / of werking van het Verdrag bemoeilijken
 - 5.2.3. Negatieve gezichtspunten
 - 5.2.4. Beleidsaanbevelingen

Bijlage 1: landenrapport VN-Kinderrechtencomité Zuid-Afrika

Bijlage2: decreet van 15 juli 1997

3. STRUCTUUR

Vermits enkel een nieuw landenrapport van het Kinderrechtencomité met betrekking tot Zuid-Afrika verschenen is, werd ervoor geopteerd een opsplitsing te maken tussen Zuid-Afrika enerzijds en de Centraal-en Oost-Europese landen anderzijds. Binnen het Centraal-en Oost-Europese luik van dit verslag werd een specifieke onderverdeling voorzien voor Litouwen. Dit werd ingegeven door het nieuw verschenen periodieke rapport dat Litouwen indiende bij het Kinderrechtencomité. Het betreft hier geen rapport van het Kinderrechtencomité zelf en er dient dus terdege rekening gehouden te worden met het **eenzijdige karakter** van dit Litouwse rapport. Toch kan het interessante informatie bevatten over de situatie van de kinderrechten in Litouwen.

De structuur is dus gewijzigd tegenover vorig jaar. Maar binnen de nieuwe structuur is wel teruggegrepen naar de structuur van het vorige regeringsverslag (namelijk: positieve gezichtspunten, factoren die de implementatie en / of werking van het Verdrag bemoeilijken, negatieve gezichtspunten), om continuïteit te verzekeren en eventueel vergelijking mogelijk te maken.

4. ZUID-AFRIKA²

4.1. Positieve gezichtspunten

De **interne wetgeving** van Zuid-Afrika werd aangepast en aangevuld volgens de vereisten van het Kinderrechtenverdrag. Artikel 28 van de nieuwe grondwet (1996) bevat een aantal specifieke rechten en vrijheden voor kinderen³.

Een **nationaal actieprogramma** werd opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende ministeries betrokken bij de bevordering van kinderrechten en de vertegenwoordigers van de civiele maatschappij, onder andere ngo's, het Nationale Kinderrechtencomité en UNICEF Zuid-Afrika. Dit nationaal actieprogramma volgt de vooruitgang met betrekking tot de implementatie van het Verdrag op en stelt het Kabinet van die vooruitgang op de hoogte.

Binnen de Zuid-Afrikaanse Commissie voor de Mensenrechten werd een **directeur** aangeduid die specifiek verantwoordelijk is voor kinderrechten.

Het **Project 'Budget voor Kinderen'** gaat de regeringsuitgaven na voor kinderen en evalueert in welke mate deze uitgaven efficiënt zijn.

Een aantal initiatieven werden genomen binnen het onderwijs: de Zuid-Afrikaanse Scholenwet (1996) biedt kinderen **verhoogde participatie binnen het onderwijssysteem**. Kinderen hebben het recht hun **eigen onderwijstaal** te kiezen en **lijfstraffen binnen de school werden afgeschaft**. Een **Nationaal Voedselprogramma voor Basisscholen** vereenvoudigt schoollopen voor kinderen van vooral economisch achtergestelde families. Binnen het project '**Curriculum 2005**' worden onder andere initiatieven georganiseerd met betrekking tot **non-discriminatie**, vooral tegenover gehandicapte kinderen en kinderen besmet met HIV/AIDS. '**Curriculum 2005**' wil ook de ongelijkheden bestrijden die bestonden in het onderwijs tijdens het Apartheidssysteem⁴.

In oktober 1999 keurde het kabinet de ratificatie van de **ILO Conventie** over het verbod en de eliminatie van de ergste vormen van kinderarbeid goed. Het amendement op de wetgeving met betrekking tot Kinderzorg, aanvaard in maart 1999, **verbiedt de commerciële seksuele uitbuiting van kinderen**⁵.

4.2. Factoren die de implementatie en / of werking van het Verdrag bemoeilijken

Struikelblok vormt de geschiedenis van **Apartheid**, die een negatieve impact blijft hebben op de situatie van kinderen en die de volledige implementatie van het Verdrag verhindert. Vooral de grote economische en sociale ongelijkheden die nog steeds bestaan tussen de verschillende

² Het landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Zuid-Afrika werd gepubliceerd op 28 januari 2000 (CRC/C/15/Add.122). Er staat nog geen datum vast voor het volgende landenrapport van het Comité met betrekking tot Zuid-Afrika.

³ Voor andere voorbeelden van geharmoniseerde wetgeving, zie CRC/C/15/Add.122, §3.

⁴ CRC/C/15/Add.122, § 3-8.

⁵ Human Rights Watch, World Report 1999, South-Africa.

segmenten van de bevolking en de relatief hoge werkloosheid en armoede vormen een hinderpaal en uitdaging voor Zuid-Afrika⁶.

4.3. Negatieve gezichtspunten

Ondanks de reeds doorgevoerde juridische hervormingen, weerspiegelt de wetgeving niet volledig de bepalingen van het Verdrag. De wettelijke **minimumleeftijd van tien jaar voor strafrechterlijke verantwoordelijkheid** is erg laag, de wettelijke **minimumleeftijd voor seksuele betrekkingen van veertien jaar voor jongens en twaalf jaar voor meisjes** zijn laag en zijn discriminerend tegenover meisjes. De wetgeving verzekert niet dat kinderen door de politie behandeld worden met respect voor hun fysieke en mentale integriteit. Bovendien is er sprake van overbezetting van de gevangenissen, het gevangenzetten van jongeren en volwassenen binnen dezelfde instelling, ...

Het grote publiek is nog onvoldoende op de hoogte van de bepalingen van het Verdrag. Het Verdrag is niet beschikbaar in de verschillende lokale talen. De training van gezondheidspersoneel, psychologen, ... zou het Verdrag moeten omvatten. Onvoldoende inspanningen worden geleverd om de relevante programma's te introduceren op **lokale niveaus**. Onvoldoende financiële middelen worden ter beschikking gesteld van programma's en actieplannen voor kinderen (*zie ook: beleidsaanbevelingen!*).

Discriminatie is wijdverspreid, vooral van zwarte kinderen, meisjes, gehandicapte kinderen, kinderen met leerproblemen, kindarbeiders, kinderen uit rurale gebieden, straatkinderen, vluchtelingen en kinderen die met het gerecht in aanraking komen. **Participatie van kinderen** wordt verhinderd door traditionele praktijken en houdingen. Vele kinderen worden **niet geregistreerd bij de geboorte**. Een aantal **welzijnsvoorzieningen ('Maintenance Grants')** worden afgebouwd. Er zijn onvoldoende instellingen voor kinderen zonder familiale opvang. Binnen de instellingen die er zijn, is er gebrek aan gekwalificeerd personeel. **Internationale en binnenlandse adoptie** worden slechts in beperkte mate gecontroleerd. Informele adoptie is wijdverspreid. **Huiselijk geweld, mishandeling en misbruik van kinderen**, inclusief seksueel misbruik binnen de familie, komen vaak voor. **Lijfstraffen** worden nog steeds toegepast binnen de familie en binnen een aantal scholen. Traditionele gebruiken en gewoonten verhinderen de volledige realisatie van de rechten van **kinderen van minderheidsgroepen**.

Gezondheidsdiensten ontberen voldoende financiële middelen en personeel. Kinderziekten als acute ademhalingsinfecties en diarree blijven een probleem. Er is een hoge zuigeling- en kindersterfte en moedersterfte. Ondervoeding, gebrek aan vitamine A, slechte sanitaire voorzieningen en onvoldoende toegang tot drinkbaar water vormen een gesel voor de gezondheid. **Gezondheidsprogramma's voor adolescenten** (rond tienerzwangerschappen en abortus, drugs, alcoholmisbruik, tabak, zelfmoord, HIV/AIDS-besmetting) zijn slechts in beperkte mate beschikbaar. Voor **kinderen met een handicap** bestaat slechts beperkte wettelijke bescherming en weinig specifieke programma's. **Mannelijke besnijdenis** wordt nog vaak uitgevoerd in onveilige medische omstandigheden. De traditionele praktijk van de **maagdelijkheidstest** bedreigt de gezondheid en eigenwaarde van de meisjes. De praktijk van **genitale verminking** (FGM, female genital mutilation) wordt nog steeds toegepast.

⁶ CRC/C/15/Add.122, § 9.

Basisonderwijs is niet gratis. Bovendien zijn er ongelijkheden in de toegang tot onderwijs en bestaat **discriminatie** in sommige scholen, vooral tegenover zwarte kinderen in raciaal gemengde scholen. **Overbezetting, ongeletterdheid, slecht onderhouden infrastructuur, gebrek aan materiaal en onvoldoende getrainde leerkrachten** versomberen het onderwijsplaatje nog meer. Bovendien ontberen kinderen het recht op vrije tijd, recreatie en culturele activiteiten.

Een formeel kader om **familiehereniging** en het **recht op toegang tot onderwijs en gezondheid voor vluchtelingkinderen** te verzekeren, ontbreekt. Er zijn niet voldoende programma's om de **reïntegratie van kinderen** te bevorderen die werden **beïnvloed door gewapende conflicten tijdens de Apartheidsperiode**.

Meer dan 200.000 kinderen tussen tien en veertien jaar zijn **aan het werk**. **Commerciële seksuele uitbuiting** is wijd verspreid. **Verkoop en handel van kinderen**, vooral meisjes, neemt toe.

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind dringt er bij de Zuid-Afrikaanse regering op aan dat met deze negatieve punten rekening wordt gehouden en acties worden ondernomen ter verbetering van de situatie zoals hierboven geschetst⁷.

4.4. Beleidsaanbevelingen

De Vlaamse Regering **onderschrijft in het algemeen de aanbevelingen van de VN-Comité voor de Rechten van het Kind**.

Eén van de beleidsaanbevelingen van de VN-Comité voor de Rechten van het Kind naar Zuid-Afrika toe, is het toewijzen van **meer financiële middelen aan programma's en actieplannen voor kinderen**. Het VN-rapport zegt hierbij uitdrukkelijk dat dit kan gebeuren, 'indien nodig, binnen het kader van de internationale samenwerking'⁸. Binnen het kader van het samenwerkingsverdrag tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika en rekening houdend met de prioriteiten van de Vlaamse Regering op het vlak van de uitbouw van ontwikkelingssamenwerking (actie met betrekking tot jongeren en jongvolwassenen in Zuid-Afrika wordt vermeld in de beleidsnota), kan Vlaanderen inspelen op de aanbeveling van het Kinderrechtencomité.

⁷ CRC/C/15/Add.122, § 10-43.

⁸ CRC/C/15/Add.122, § 15.

5. CENTRAAL-EN OOST-EUROPA

5.1. Litouwen⁹

5.1.1. Positieve gezichtspunten

Litouwen ratificeerde het Verdrag op 3 juli 1995. De tekst van het Verdrag werd vertaald in het Litouws en verspreid door niet-gouvernementele organisaties.

Een **Raad voor Kinderaangelegenheden** werd opgericht. Het 1997-2000 actieprogramma legt een grote nadruk op de **consolidatie van kinderrechten en –vrijheden**. Een **nieuwe Familiecode** wordt voorbereid. Ongeveer honderd niet-gouvernementele organisaties en stichtingen zijn actief bij het beschermen van de rechten van kinderen. De rol van lokale besturen bij de bescherming van kinderrechten neemt systematisch toe.

Extra financiële steun wordt gegeven aan families met drie of meer kinderen. Allocaties voor welzijnsvoorzieningen zijn systematisch gestegen tussen 1993 en 1996. **Middagmaal op school** wordt vanaf 1997 **gratis** gegeven aan kinderen van sociaal behoeftige families.

Een programma ter **preventie van Jeugddelinquentie** werd goedgekeurd; een programma **ter preventie van commerciële en seksuele uitbuiting** van kinderen werd goedgekeurd en wordt financieel gesteund. Een **Nationaal Programma van Drugscontrole en Preventie van Drugsgebruik** wordt voorbereid¹⁰.

5.1.2. Factoren die de werking en / of implementatie van het Verdrag bemoeilijken

De verminderde staatsinkomsten als gevolg van economische moeilijkheden beperken de mogelijkheden van de staat om geld uit te geven voor de situatie van kinderen. De Litouwse regering geeft het zelf aan in haar rapport: 'de implementatie van het artikel met betrekking tot het recht van elk kind op een adequate levensstandaard hangt af van de economische en sociale situatie in het land¹¹'. De communistische ideologie die jarenlang domineerde, erkende het bestaan van problemen als kindermisbruik, geweld tegen kinderen, verwaarlozing, uitbuiting, ... niet. Bijstand voor kinderen bestond niet¹².

⁹ Er bestaat nog geen landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Litouwen. Litouwen heeft wel reeds zijn periodiek rapport (CRC/C/11/Add.21) ingediend bij het Kinderrechtencomité op 6 augustus 1998. **Rekening houdend met het eenzijdig karakter van dit rapport**, kan het als informatiebron gebruikt worden. Het landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Litouwen wordt verwacht in januari 2001. Het regeringsverslag van 31 maart 2001 zal dit landenrapport uitvoerig belichten. Informatie over Litouwen werd in mindere mate ook gehaald uit het UNICEF-rapport van oktober 1999 'After the Fall. The Human Impact of ten years of transition'.

¹⁰ CRC/C/11/Add.21, § 5-20.

¹¹ CRC/C/11/Add.21, § 219.

¹² CRC/C/11/Add.21, § 160.

5.1.3. Negatieve gezichtspunten

Juridische hervormingen zijn aan de gang, maar wetten worden soms nog opgesteld zonder dat hierbij rekening wordt gehouden met de belangen van kinderen. Omwille van financiële moeilijkheden, zijn **te weinig mensen actief op het terrein van de kinderrechten**. De families die kinderen grootbrengen verdienen meer aandacht. Grote **families zouden meer financiële steun moeten krijgen**.

Maatregelen dienen genomen te worden om te verhinderen dat **kinderen onregelmatig schoollopen of de school verlaten**. Er is een tekort aan materiaal in de hogere klassen. Het probleem van **voorschoolse kinderopvang**, nijpend in de periode onmiddellijk na de onafhankelijkheid, is nog steeds niet volledig opgelost. Voorschoolse kinderopvang is meer dan twintig percent gedaald tegenover de situatie voor de val van de Muur¹³. In rurale gebieden zijn er nauwelijks mogelijkheden tot voorschoolse opvang voor kinderen met gezondheidsproblemen of handicaps. Vele **mentaal gehandicapte kinderen** krijgen geen onderwijs en blijven gewoon bij hun ouders.

Preventieve gezondheidszorg voor kinderen moet verbeterd worden. **Alcoholgebruik** vormt reeds tien jaar een serieus probleem in Litouwen. Eén derde van de vijftienjarige jongens rookt minstens eenmaal per week. SOA's verspreiden zich als gevolg van onwetendheid, het gebrek aan contraceptiva en de groei van prostitutie in de regio¹⁴. Tienerzelfmoord, vooral bij jongens, is gestegen¹⁵. Bij gebrek aan de nodige financiële middelen, is het moeilijk kinderen de nodige **gespecialiseerde gezondheidszorg** te geven (orgaantransplantaties, oogarts, oncologie, dialyse).

Het feit dat meer burgers na de onafhankelijkheid begonnen te werken of studeren in het buitenland, zorgde voor een situatie waarin ouders niet noodzakelijk in hetzelfde land wonen. Het **onderhouden van de relatie kind-ouder** is dan niet altijd evident. '**Ontvoeringen**' van kinderen door een ouder komen voor. Op dit ogenblik **voldoet het aanbod van huurwoningen niet aan de vraag**. Ongeveer 13.000 wezen of verwaarloosde kinderen leven in instellingen, pleeginstellingen of pleeggezinnen (onderhouden door de staat). Het **aantal gevallen van geweld tegen kinderen** neemt toe. Er zijn gevallen geweest waarbij moeders hun pasgeboren baby doodden. Het aantal **zomerkampen** en het aantal kinderen dat eraan deelneemt, is drastisch gedaald. Er zijn te weinig instellingen en specialisten die kinderen en families kunnen helpen wat betreft **pornografie, kindprostitutie en kindermishandeling**¹⁶.

5.1.4. Beleidsaanbevelingen

Het eigenlijke landenrapport over Litouwen is vanaf januari 2001 beschikbaar. Op basis van het periodieke rapport dat Litouwen zelf opstelde, is het niet aangewezen beleidsaanbevelingen te doen. De Vlaamse regering wacht het rapport van het Kinderrechtencomité af. Wel dient te worden opgemerkt dat Litouwen kritisch durft te zijn tegenover de kinderrechtsituatie in eigen land, hetgeen positief is.

¹³ After the Fall, figure 4.

¹⁴ After the Fall, p.16.

¹⁵ After the Fall, p.17.

¹⁶ CRC/C/11/Add.21, § 22-292.

5.2. Estland¹⁷, Hongarije¹⁸, Letland¹⁹, Polen²⁰, Roemenië²¹

5.2.1. Positieve gezichtspunten

²²Hoopgevend is dat Centraal-Europese scholen in het algemeen goed onderwijs bieden. In vergelijking met de situatie voor de val van de Muur, is de voorschoolse kinderopvang ongeveer gelijk gebleven in Hongarije en Polen²³. Polen heeft als enige land in Oost-Europa een abortusratio kleiner dan het EU-gemiddelde van 20 legale abortussen per 100 geboorten²⁴. Na een gestage stijging in zuigelingensterfte in voorgaande jaren, is het sterftecijfer afgenomen van 23,9/1000 in 1994 tot 20,5/1000 in 1998 in Roemenië²⁵.

5.2.2. Factoren die de werking en / of implementatie van het Verdrag bemoeilijken

Alle Centraal -en Oost-Europese landen bevinden zich in een overgangsfase: een overgang van geleide economie naar markteconomie en een overgang van een autoritair communistisch bewind naar een democratie. Verminderde staatsinkomsten als gevolg van economische problemen beperken de mogelijkheden van de staat om geld uit te geven voor de situatie van kinderen. De daling van regeringsuitgaven als aandeel van het BBP was het grootst in die landen waar het BBP het meest gezakt is. In Hongarije en Polen bleef het aandeel van de uitgaven boven de 40 percent, maar in andere landen is de situatie grimmiger. De daling van openbare uitgaven voor steun voor families is disproportioneel groot geweest in vele landen. Het eindresultaat is dat nu meer kinderen in armoede leven dan voor de transitieperiode.

¹⁷ Er bestaat nog geen landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Estland. Estland heeft totnogtoe zelfs nog geen periodiek rapport ingediend bij het Kinderrechtencomité. De datum voor het verschijnen van het landenrapport blijft dus voorlopig een vraagteken.

¹⁸ Het landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Hongarije werd gepubliceerd op 5 juni 1998 (CRC/C/15/Add.87) en werd als dusdanig reeds behandeld in het regeringsverslag van 31 maart 1999. Hongarije heeft zijn tweede periodiek verslag nog niet ingediend bij het Kinderrechtencomité. Er staat nog geen datum vast voor het tweede landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Hongarije.

¹⁹ Er bestaat nog geen landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Letland. Letland heeft wel reeds zijn periodiek rapport (CRC/C/11/Add.22) ingediend bij het Kinderrechtencomité op 25 november 1998. Dit rapport is echter nog niet uitgegeven in VN-formaat en dus nog niet beschikbaar. Het landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Letland wordt verwacht in mei-juni 2001.

²⁰ Het landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Polen werd gepubliceerd op 15 januari 1995 en werd als dusdanig reeds behandeld in het regeringsverslag van 31 maart 1999. Polen heeft reeds zijn tweede periodiek verslag (CRC/C/70/Add.12) ingediend bij het Kinderrechtencomité op 2 december 1999. Dit verslag is echter nog niet uitgegeven in VN-formaat en dus nog niet beschikbaar. Er staat nog geen datum vast voor het tweede landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Polen.

²¹ Het landenrapport van het Comité van de Rechten van het Kind met betrekking tot Roemenië werd gepubliceerd op 7 februari 1994 (CRC/C/15/Add.16) en werd als dusdanig reeds behandeld in het regeringsverslag van 31 maart 1999. De datum van het volgende landenverslag staat nog niet vast.

²² De informatie met betrekking tot Estland, Hongarije, Letland, Polen en Roemenië werd gehaald uit het UNICEF-rapport van oktober 1999 'After the Fall. The human impact of ten years of transition.' Waar specifieke ontwikkelingen voor één bepaald land werden gegeven, wordt dit aangeduid. Wanneer het gaat om algemene tendensen, dient rekening gehouden te worden met het feit dat het UNICEF-rapport alle ex-sovjetrepublieken bespreekt.

²³ After the Fall, figure 4.

²⁴ After the Fall, p.23.

²⁵ CCPR/C/SR.1766.

5.2.3. Negatieve gezichtspunten

De onderwijssituatie wordt bedreigd door een **gebrek aan financiële middelen**. Roemenië heeft als antwoord hierop het aantal jaren leerplicht verminderd. Naar schatting één op zeven kinderen van lagere of lager secundaire schoolleeftijd gaat **niet naar school** in Letland. Vooral kinderen van **etnische minderheden** hebben het hard te verduren gekregen. Zelfs een relatief rijk land als Hongarije is niet immuun gebleken: slechts de helft van de Roma kinderen voltooien hun basisonderwijs in Hongarije, slechts drie percent gaat verder naar de secundaire school. Roma kinderen vertegenwoordigen een disproportioneel groot aantal in scholen voor kinderen met mentale handicaps²⁶. Sinds 1989 is voorschoolse kinderopvang gedaald in verschillende landen.

Wat betreft de gezondheidssector, heeft elk land zijn openbare **uitgaven binnen de gezondheidssector verminderd** tijdens de afgelopen tien jaar. Zelfmoord en moord zijn gestegen in de hele regio, waardoor de **risico's voor kinderarmoede, verwaarlozing en wezen** stegen. **Roken** is nu meer aanwezig in de regio dan in het grootste deel van de geïndustrialiseerde wereld. Eén vierde van de vijftienjarige jongens in Hongarije rookt minstens eenmaal per week, en één derde in Letland. **Seksueel overdraagbare ziekten** verspreiden zich, vooral in de Baltische staten, als gevolg van onwetendheid, het gebrek aan anticonceptiva en de toename van prostitutie. **Tienerezelfmoorden**, vooral onder jongens, zijn toegenomen in Polen en de Baltische staten. Het **aandeel van zuigelingen en peuters tussen 0 en 3 jaar in instellingen** is gestegen sinds 1989, met 45% in Roemenië en Letland en met 75% in Estland. Hoewel het absolute **aantal abortussen** verminderd is, blijven abortuspercentages hoog in de regio, met een gemiddelde van 1 abortus voor elke geboorte in 1996. Een Amnesty International rapport maakt melding van **geweld tegenover kinderen en jongeren door politiediensten** in Roemenië²⁷.

5.2.4. Beleidsaanbevelingen

Hoewel het afslanken van de Staat in de ex-sovjetrepublieken een welkom gegeven is op vele niveaus, heeft de Staat nog steeds een essentiële rol te spelen om universele toegang tot basis sociale diensten als gezondheid en onderwijs te verzekeren. De EU dient erop toe te zien dat dit niet uit het oog wordt verloren bij de toetredingsonderhandelingen van de Centraal-en Oost-Europese landen. De Vlaamse regering zal hier in de mate van het mogelijke op toezien.

Discriminatie van Roma in Hongarije is evenmin aanvaardbaar. Hier gaat het bovendien niet om eenmalige, geïsoleerde feiten. De Hongaarse regering doet inspanningen om discriminatie tegen te gaan, maar meer actie is duidelijk nodig. De Vlaamse regering zal bij samenwerkingsprojecten tussen de Vlaamse Gemeenschap en Hongarije speciale aandacht besteden aan de situatie van Roma.

²⁶ Discriminatie van Roma blijkt ook duidelijk uit 'Human Rights Watch. Rights denied: Roma children in Hungary. Document presented to the pressessional working group of the 18th session of the Children's Rights Committee' (5-6/1998).

²⁷ Amnesty International Report 1999, Roemenië

UNITED
NATIONS

CRC

**Convention on the
Rights of the Child**

Distr.

GENERAL

CRC/C/15/Add.122
28 January 2000

Original: ENGLISH

***Concluding Observations of the Committee on the
Rights of the Child: South Africa : South Africa. 28/01/2000.
CRC/C/15/Add.122. (Concluding Observations/Comments)***

UNEDITED VERSION CRC/C/15/Add.122

COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD

Twenty-Third Session

CONSIDERATION OF REPORTS SUBMITTED BY STATES PARTIES
UNDER ARTICLE 44 OF THE CONVENTION

**Concluding Observations of the Committee on the
Rights of the Child: South Africa**

1. At its 609, 610 and 611 meetings (see CRC/C/SR.609, 610 and 611), held on 25th and 26th January 2000, the Committee on the Rights of the Child considered the initial report of South Africa (CRC/C/51/Add.2), which was submitted on 4 December 1997, and adopted* the following concluding observations:

(* At the 615th meeting, held on 28 January 2000).

A. Introduction

2. The Committee welcomes the submission of the State party's initial report which followed the established guidelines and provided a critical assessment of the situation of children. The Committee also welcomes the efforts of the State party to ensure that its initial report was submitted on time. The Committee takes note of the written replies to its list of issues (CRC/C/Q/SAFR/1). The Committee is encouraged by the constructive, open and frank dialogue it had with the State party and welcomes the positive reactions to the suggestions and recommendations made during the discussion. The Committee acknowledges that the presence of a high-ranking delegation directly involved in the implementation of the Convention allowed for a fuller assessment of the situation of the rights of children in the State Party.

B. Positive aspects

3. The Committee expresses appreciation for the efforts made by the State party in the area of legal reform. In this regard, the Committee welcomes the new Constitution (1996), in particular article 28, which guarantees children a number of specific rights and freedoms also provided for under the Convention. Further, the Committee notes with appreciation the additional legislation enacted to bring about greater harmonization between domestic legislation and the Convention, including: the National Youth Amendment Act (1996); the Legal Aid Amendment Act (1996); the Criminal Procedure Amendment Act (1996); the Film and Publications Act (1996); the National Education Policy Act (1996); the Child Care Amendment Act (1996); the Abolition of Corporal Punishment Act (1997); the Divorce Courts Amendment Act (1997); the Establishment of Family Court Act (1997); the Maintenance Amendment Act (1997); the Natural Fathers of Children Born out of Wedlock Act (1997); and the Criminal Procedure Second Amendment Act (1997).

4. The Committee welcomes the implementation of a National Programme of Action (NPA) within the State party. In this regard, it welcomes the establishment of the National Programme of Action Steering Committee (NPASC) which is responsible for the identification of plans; the coordination and evaluation of programmes; and the periodic submission of progress reports to Cabinet on the implementation of the NPA as well as compliance obligations under the Convention. The Committee notes that the membership of the NPASC comprises representatives from various ministries and agencies involved in the promotion of the rights of children as well as representatives of civil society, including NGOs and the National Children's Rights Committee (NCRC) and UNICEF South Africa.

5. The Committee welcomes the establishment of the South African Human Rights Commission and the appointment of a director with responsibility for children's rights.

6. The Committee also welcomes the implementation of the "Human Rights Institutional Strengthening Project" with the support of the Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR). The Committee notes that the project includes provision of advisory services to finalize the human rights training package developed by the South African Police Service (SAPS); publication of a pocket guide for police on human rights standards and practice; advice and assistance to the South African Human Rights Commission (SAHRC); advice and assistance to the Justice College of the Ministry of Justice in integrating human rights in the training curriculum for magistrates, prosecutors and other officials concerned with the administration of justice; and support to Fort Hare University in developing a series of human rights training workshops and establishing a documentation centre.

7. The Committee welcomes the State party's efforts in establishing a Children's Budget Project launched with the aim to develop an overall perspective on the Government's expenditure with respect to children's programmes and to examine the impact of this expenditure on the lives of children.

8. The Committee appreciates the State party's initiatives within the school environment. In this regard, it welcomes the enactment of the South African Schools Act (1996) which has led to enhanced participatory rights for children within the educational system; the right of children to choose their own language of learning (multi-lingualism); and the abolition of corporal punishment in schools. The Committee also notes with appreciation the establishment of an integrated National Primary School Nutrition Programme intended to encourage enrollment and facilitate attendance of all children, especially those from economically disadvantaged families. The Committee also notes that under "Curriculum 2005", additional initiatives are envisaged within the school environment, including programmes to encourage non-discrimination and

facilitate inclusion, especially children with disabilities and those infected with HIV/AIDS. "Curriculum 2005" also aims to address the inequalities within the educational system established during apartheid.

C. Factors and difficulties impeding the implementation of the Convention

9. The Committee acknowledges the challenges faced by the State party in overcoming the legacy of apartheid which continues to have a negative impact on the situation of children and to impede the full implementation of the Convention. In particular, the Committee notes the vast economic and social disparities that continue to exist between various segments of society as well as the relatively high levels of unemployment and poverty which adversely affects the full implementation of the Convention and remain challenges for the State party.

D. Subjects of Concern and Committee Recommendations

D.1. General Measures of Implementation

Legislation

10. The Committee notes the efforts of the State party to bring about legal reform and to introduce measures to ensure greater conformity between domestic legislation and the Convention. The Committee also notes that the South African Law Commission is currently reviewing legislation as well as customary law with a view to introducing additional legal reform concerning, *inter alia*, the prevention of family violence; HIV/AIDS policies in school; the establishment of a new juvenile justice system; the expansion of the child care system; and the protection of sexually abused children. However, the Committee remains concerned that the law, and in particular customary law, still does not fully reflect the principles and provisions of the Convention. **The Committee encourages the State party to continue its efforts in the area of legal reform and to ensure that its domestic legislation conforms fully with the principles and provisions of the Convention.**

Ratification of international human rights instruments

11. The Committee notes that the State party has not yet ratified the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. The Committee is of the opinion that the ratification of this international human rights instrument would strengthen the efforts of the State party to meet its obligations in guaranteeing the rights of all children under its jurisdiction. **The Committee encourages the State party to reinforce its efforts to finalise the ratification of this instrument.**

Coordination

12. While the Committee notes the establishment of the National Programme of Action Steering Committee (NPASC) to coordinate the implementation of programmes relevant to the protection and care of children, it is concerned that insufficient effort has been made to ensure that adequate programmes are introduced at the community levels. In this context, the Committee further expresses concern at the insufficient efforts made to involve community based organisations in the promotion and implementation of the Convention. The Committee is also concerned about the lack of inter-ministerial coordination between those ministries responsible for the implementation of the Convention. **The Committee recommends that the State party take effective measures to ensure that the programmes and activities of the NPASC are**

established in rural areas as well as at the community level. The State party is recommended to take all effective measures to promote capacity building among community based organisations and to further facilitate their inclusion in the coordination, promotion and implementation of the Convention. The Committee recommends that the State party strengthen its efforts to ensure greater coordination between those ministries and departments responsible for the implementation of the Convention.

Independent monitoring mechanism

13. The Committee welcomes with appreciation the State party's establishment of the South African Human Rights Commission which is mandated to promote the observance of fundamental human rights at all levels of society. The Committee notes that the Commission also has powers to conduct investigations, issue subpoenas and hear testimony under oath. The Committee is concerned however, that insufficient resources have been allocated to allow the Commission to effectively carry out its mandate. Additionally, the Committee notes with concern that the work of the Commission continues to be hampered by, *inter alia*, "red tape" and the need for additional legislative reform. The Committee is also concerned at the absence of a clear procedure to register and address complaints from children concerning violations of their rights under the Convention. **The Committee encourages the State party to take effective measures to ensure that adequate resources (both human and financial) are allocated to ensure the effective functioning of the South African Human Rights Commission. The Committee recommends that the State party establish clear child-friendly procedures to register and address complaints from children regarding violations of their rights and to guarantee adequate remedies for such violations. The Committee further suggests that the State party introduce an awareness raising campaign to facilitate the effective use by children of such a procedure.**

Data collection

14. The Committee is concerned that the current data collection mechanism is insufficient to afford the systematic and comprehensive collection of disaggregated quantitative and qualitative data for all areas covered by the Convention in relation to all groups of children in order to monitor and evaluate progress achieved and assess the impact of policies adopted with respect to children. **The Committee recommends that the system of data collection be reviewed with a view to incorporating all the areas covered by the Convention. Such a system should cover all children up to the age of 18 years, with specific emphasis on those who are particularly vulnerable, including girls; children with disabilities; child labourers; children living in remote rural areas, including those in Eastern Cape, Kwa Zulu-Natal and the Northern region as well as other disadvantaged Black communities; children belonging to the Khoi-Khoi and San communities; children working and/or living on the streets; children living in institutions; children of economically disadvantaged families; and refugee children. Technical assistance in this area from, *inter alia*, UNICEF is encouraged.**

Budgetary allocations

15. The Committee welcomes the initiative of the State party to introduce the practice of "costing" new legislation to ensure its sustainability in terms of, *inter alia*, financing. The Committee notes that the State party is currently "costing" the draft juvenile justices bill to determine its financial sustainability. The Committee notes the challenges faced by the State party in addressing the social and economic legacy of apartheid, particularly among previously disadvantaged communities. The Committee also notes the efforts of the State party in establishing a Children's Budget Project to monitor Government expenditure with respect to children's programmes with a view to improving the impact of expenditure on the lives of

children. In light of article 4 of the Convention, the Committee remains concerned about the insufficient efforts made to ensure the adequate distribution of resources allocated for children's programmes and activities. **In light of articles 2, 3, and 6 of the Convention, the Committee encourages the State party to pay particular attention to the full implementation of article 4 of the Convention by prioritizing budgetary allocations and distributions to ensure implementation of the economic, social and cultural rights of children, to the maximum extent of available resources and, where needed, within the framework of international cooperation.**

Dissemination and awareness raising

16. While recognizing the efforts of the State party to promote awareness of the principles and provisions of the Convention, the Committee remains concerned that professional groups, children, parents, and the public at large are generally not sufficiently aware of the Convention and the rights based approach enshrined therein. **The Committee recommends that greater effort be made to ensure that the provisions of the Convention are widely known and understood by adults and children alike, in both rural and urban areas. In this regard, it encourages the State party to reinforce its efforts to make the Convention available in local languages and to promote and disseminate its principles and provisions through the use of, *inter alia*, traditional methods of communication. The Committee further recommends the reinforcement of adequate and systematic training and/or sensitisation of traditional community leaders as well as professional groups working with and for children, such as health personnel, including psychologists, social workers, officials of central or local administration, and personnel of child-care institutions. In this regard, the Committee suggests that the State party seek technical assistance from, *inter alia*, the Office of the High Commissioner for Human Rights and UNICEF.**

D.2. Definition of the Child

Criminal responsibility and sexual consent

17. While the Committee notes that the State party has drafted legislation to increase the legal minimum age for criminal responsibility from 7 to 10 years, it remains concerned that a legal minimum age of 10 years is still a relatively low age for criminal responsibility. The Committee is also concerned that the legal minimum ages for the sexual consent of both boys and girls are low (boys 14 years and girls 12 years) and that legislation concerning this issue is discriminatory against girls. **The Committee recommends that the State party reassess its draft legislation on criminal responsibility with a view to increasing the proposed legal minimum age (10 years) in this regard. The Committee also recommends that the State party increase the legal minimum ages for sexual consent for both boys and girls and ensure non-discrimination against girls in this regard.**

D.3. General Principles

Non-discrimination

18. While the Committee notes that the principle of non-discrimination (article 2) is reflected in the new Constitution as well as in domestic legislation, it is still concerned that insufficient measures have been adopted to ensure that all children are guaranteed access to education, health and other social services. Of particular concern are certain vulnerable groups of children, including Black children; girls; children with disabilities, especially those with learning disabilities; child labourers; children living in rural areas; children working and/or living on the streets; children in the juvenile justice system; and refugee children. **The Committee**

recommends that the State party increase its efforts to ensure implementation of the principle of non-discrimination and full compliance with article 2 of the Convention, particularly as it relates to the vulnerable groups.

Respect for the views of the child

19. While the Committee recognises the efforts of the State party in promoting respect for the views of the child and encouraging child participation, it is concerned that traditional practices and attitudes still limit the full implementation of article 12 of the Convention, particularly in the provinces and at the local level. **The Committee encourages the State party to continue promoting public awareness of the participatory rights of children and encouraging respect for the views of the child within schools, families, social institutions, and the care and judicial systems. The Committee recommends that the State party train teachers to enable students to express their views, particularly in the provinces and at the local level.**

D.4. Civil Rights and Freedoms

Birth Registration

20. The Committee notes that the Births and Deaths Act provides for the registration of all children at birth and that recent initiatives have been undertaken to improve and facilitate the process of birth registration, particularly in rural areas. However, the Committee is concerned that many children are still not registered. **In light of articles 7 and 8 of the Convention, the Committee encourages the State party to continue its efforts through, *inter alia*, mobile clinics and hospitals, to ensure that birth registration is made accessible to all parents within the State party. The Committee also recommends that efforts be made to raise awareness among government officers, community leaders and parents to ensure that all children are registered at birth.**

Torture, or other cruel, inhumane or degrading treatment or punishment

21. While recognising the efforts of the State party to train the police on the treatment of detainees and the non use of unnecessary force, the Committee is concerned about the high incidence of police brutality and the inadequate enforcement of existing legislation to ensure that children are treated with respect for their physical and mental integrity and their inherent dignity. **The Committee recommends that all appropriate measures be taken to fully implement the provisions of articles 37(a) and 39 of the Convention. In this regard, the Committee further recommends that greater efforts be made to prevent police brutality and ensure that child victims are provided adequate treatment to facilitate their physical and psychological recovery and social reintegration and that perpetrators are sanctioned.**

D.5. Family Environment and Alternative Care

Parental guidance

22. The Committee notes with concern the increasing number of single parent and child-headed families and the impact (both financial and psychological) on children. The insufficient support and counsel in the areas of parental guidance and responsibilities are also matters of concern. **The State party is encouraged to increase its efforts in developing family education and awareness through, *inter alia*, providing support, including training for parents, especially single parents, in parental guidance and joint parental responsibilities, in light of article 18 of the Convention. The Committee recommends that the State party take all necessary measures to reduce and prevent the increasing number of child-headed households and to introduce adequate support mechanisms for existing child-headed families. The Committee**

further recommends that the State party undertake a study on the situation of single parent, polygamous and child-headed families with a view to assessing the impact on children.

Maintenance

23. While the Committee notes that legislation has been enacted to provide for the recovery of maintenance for the child, it is concerned that insufficient measures have been taken to ensure the enforcement of maintenance orders. **In light of article 27 of the Convention, the Committee recommends that the State party take effective measures to ensure compliance with maintenance orders and the recovery of maintenance for the child.**

Welfare services

24. The Committee notes the recent initiative of the State party to institute a Child Support Grant which aims to provide greater financial support to children from the most economically disadvantaged families. The Committee remains concerned about the phasing out of the Maintenance Grants and the potential impact for economically disadvantaged women and children who currently benefit from the programme. **The Committee recommends that the State party expand its Child Support Grant programme or develop alternative programmes to include support to children up to the age of 18 years, who are still in school. The Committee encourages the State party to take effective measures to ensure the continuation of support programmes for economically disadvantaged families.**

Alternative care

25. With respect to the situation of children deprived of a family environment, the Committee expresses its concern about the insufficient number of alternative care facilities in previously disadvantaged communities. Concern is also expressed about the insufficient monitoring of placements and the limited number of qualified personnel in this field. The Committee further notes with concern the inadequate monitoring and evaluation of placements in the foster care programme. **The Committee recommends that the State party develop additional programmes to facilitate alternative care, provide additional training for social and welfare workers and establish independent complaint and monitoring mechanisms for alternative care institutions. It is also recommended that the State party increase its efforts in providing support, including training for parents, to discourage the abandonment of children. The Committee further recommends that the State party ensure adequate periodic review of placements in the foster care programme.**

Domestic and intercountry adoptions

26. While the Committee notes that the Child Care Act (1996) provides for the regulation of adoptions it is concerned at the lack of monitoring with respect to both domestic and intercountry adoptions as well as the widespread practice of informal adoptions within the State party. The Committee is also concerned at the inadequate legislation, policies and institutions to regulate intercountry adoptions. **In light of article 21 of the Convention, the Committee recommends that the State party establish proper monitoring procedures with respect to both domestic and intercountry adoptions and introduce adequate measures to prevent the abuse of the practice of traditional informal adoptions. Additionally, it is recommended that the State party take all necessary measures, including legal and administrative ones, to ensure the effective regulation of intercountry adoptions. The Committee further encourages the State party to reinforce its efforts to finalise its ratification of the Hague Convention of 1993 on the Protection of Children and Cooperation in Respect of Intercountry Adoption.**

Domestic violence, ill-treatment and abuse

27. The Committee notes the enactment of the Child Care Act and the Prevention of Family Violence Act to provide greater protection for children. The Committee also notes the recent introduction of the 'National Crime Prevention Strategy' which focuses on crimes against women and children as well as the 'Victim Empowerment Programme' which promotes the empowerment of victims of abuse, especially women and children. However, the Committee remains gravely concerned about the high incidence of domestic violence, ill-treatment and abuse of children, including sexual abuse within the family. **In light of article 19, the Committee recommends that the State party undertake studies on domestic violence, ill-treatment and abuse to understand the scope and nature of these practices. The Committee also recommends that the State party reinforce its efforts to formalise a comprehensive strategy to prevent and combat domestic violence, ill-treatment and abuse and further adopt adequate measures and policies to contribute to changing attitudes. The Committee also recommends that cases of domestic violence and ill-treatment and abuse of children, including sexual abuse within the family, be properly investigated within a child-friendly judicial procedure and sanctions applied to perpetrators, with due regard given to protecting the right to privacy of the child. Measures should also be taken to ensure the provision of support services to children in legal proceedings, the physical and psychological recovery and social reintegration of the victims of rape, abuse, neglect, ill-treatment, violence or exploitation, in accordance with article 39 of the Convention, and the prevention of criminalization and stigmatization of victims. The Committee recommends that the State party seek technical assistance from, *inter alia*, UNICEF.**

Corporal punishment

28. While the Committee is aware that corporal punishment is prohibited by law in schools, care institutions and the juvenile justice system, it remains concerned that corporal punishment is still permissible within families and that it is still regularly used in some schools and care institutions as well as generally within society. **The Committee recommends that the State party to take effective measures to prohibit by law corporal punishment in care institutions. The Committee further recommends that the State party reinforce measures to raise awareness on the negative effects of corporal punishment and change cultural attitudes to ensure that discipline is administered in a manner consistent with the child's dignity and in conformity with the Convention. It is also recommended that the State party take effective measures to prohibit by law, the use of corporal punishment in the family, and in this context, examine the experience of other countries that have already enacted similar legislation.**

D.6. Basic Health and Welfare

Primary health care

29. The Committee notes the State party's recent initiatives to improve the general situation of health and health services for children, including the introduction of the Integrated Management of Childhood Illnesses (IMCI) initiative and the provision of free health care to children under the age of six years and to pregnant and lactating women. However, the Committee remains concerned that health services in the districts and local areas continue to lack adequate resources (both financial and human). The Committee is also concerned about the survival and development of children within the State party continues to be threatened by early childhood diseases such as acute respiratory infections and diarrhoea. The Committee is also concerned about the high incidence of child and infant mortality as well as maternal mortality; high rate of malnutrition, vitamin A deficiency and stunting; poor situation of sanitation; and insufficient

access to safe drinking water, especially in rural communities. **The Committee recommends that the State party reinforce its efforts to allocate appropriate resources and develop comprehensive policies and programmes to improve the health situation of children, particularly in rural areas. In this context, the Committee recommends that the State party facilitate greater access to primary health services; reduce the incidence of maternal, child and infant mortality; prevent and combat malnutrition, especially in vulnerable and disadvantaged groups of children; and increase access to safe drinking water and sanitation. Additionally, the Committee encourages the State party to continue its technical cooperation with respect to the Integrated Management of Childhood Illnesses Initiative and where necessary, to pursue additional avenues for cooperation and assistance for child health improvement with, *inter alia*, WHO and UNICEF.**

Environmental health

30. Concern is expressed at the increase in environmental degradation, especially as regards air pollution. **The Committee recommends that the State party increase its efforts to facilitate the implementation of sustainable development programmes to prevent environmental degradation, especially as regards air pollution.**

Adolescent health

31. The Committee expresses concern regarding the limited availability of programmes and services and the lack of adequate data in the area of adolescent health, including teenage pregnancies; abortions; drugs and substance abuse, including alcohol and tobacco use; accidents; violence; and suicide. The Committee expresses its concern at the lack of statistical data on the situation of children with mental health concerns as well as the insufficient policies and programmes for these children. The Committee notes that while the State party has taken a tough anti-smoking stance with the introduction of strong legislation in 1991 and amendments in 1999 to control the supply of tobacco, many under-aged smokers are still able to buy tobacco products. While the Committee notes that the State party has launched a Partnership Against HIV/AIDS Programme (1998) which aims to, *inter alia*, establish counselling and treatment centres for people living with HIV/AIDS and STDs, it remains concerned about the high and increasing incidence of HIV/AIDS and STDs. **The Committee recommends that the State party take effective measures to ensure that legislation is fully implemented and enforced, particularly as regards the use of tobacco products. The Committee recommends that the State party reinforce adolescent health policies, particularly with respect to accidents, suicide, violence and substance abuse. It is also recommended that the State party undertake a study to assess the situation of children with mental health concerns and introduce programmes to guarantee adequate care and protection for them. Additionally, it is recommended that the State party undertake further measures, including the allocation of adequate human and financial resources, to develop youth-friendly counselling, care and rehabilitation facilities for adolescents that would be accessible, without parental consent, where in the best interests of the child. The Committee recommends the reinforcement of training programmes for youth on reproductive health, HIV/AIDS and STDs. These programmes should be based not only on gaining knowledge, but also on the acquisition of competencies and life skills that are essential to the development of youth. The Committee further recommends the full participation of youth in the development of strategies, to respond to HIV/AIDS at the national, regional and local levels. Particular emphasis should be placed on changing public attitudes toward HIV/AIDS and identifying strategies to address the continued discrimination experienced by children and adolescents infected with HIV/AIDS.**

Children with disabilities

32. The Committee expresses concern regarding the inadequate legal protection, programmes, facilities and services for children with disabilities, particularly mental disabilities. **In light of the Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities (General Assembly Resolution 48/96) and the Committee's recommendations adopted at its General Day of Discussion on "The Rights of Children with Disabilities" (CRC/C/69), it is recommended that the State party reinforce its early identification programmes to prevent disabilities, establish special education programmes for children with disabilities and further encourage their inclusion in society. The Committee recommends that the State party seek technical cooperation for the training of professional staff working with and for children with disabilities from, *inter alia*, UNICEF and WHO.**

Traditional practices

33. The Committee is concerned that male circumcision is carried out, in some instances, in unsafe medical conditions. The Committee is also concerned about the traditional practice of virginity testing which threatens the health, affects the self-esteem, and violates the privacy of girls. The practice of female genital mutilation (FGM) and its harmful effects on the health of girls, is also an issue of concern for the Committee. **The Committee recommends that the State party take effective measures, including training for practitioners and awareness raising, to ensure the health of boys and protect against unsafe medical conditions during the practice of male circumcision. The Committee also recommends that the State party undertake a study on virginity testing to assess its physical and psychological impact on girls. In this connection, the Committee further recommends that the State party introduce sensitization and awareness raising programmes for practitioners and the general public to change traditional attitudes and discourage the practice of virginity testing in light of articles 16 and 24 (3) of the Convention. The Committee recommends that the State party strengthen its efforts to combat and eradicate the practice of FGM and to carry out sensitization programmes for practitioners and the general public to change traditional attitudes and discourage harmful practices.**

D.7. Education, Leisure and Cultural Activities

34. The Committee notes the recent efforts of the State party to improve the situation of education, including the enactment of the Schools Act (1996), the introduction of an integrated National Primary School Nutrition Programme, and the launching of " Curriculum 2005 " which is intended to, *inter alia*, correct the disparities in access to education. While noting that the law provides for compulsory education between the ages of 7 and 15 years , the Committee is concerned that primary education is not free. Concern is also expressed at the inequality in access to education remains in some areas, particularly among Black children, girls and children from economically disadvantaged families, many of whom still do not attend school. The Committee is concerned about the continued practice of discrimination in some schools, particularly against Black children in racially mixed schools. With respect to the general situation of education, the Committee notes with concern the extent of overcrowding in some areas; high drop-out, illiteracy and repetition rates; lack of basic training materials; poorly maintained infrastructure and equipment; shortages of text books and other materials; insufficient number of trained teachers, particularly in traditionally Black communities; and low moral of teachers. The Committee notes with concern that many children, especially in black communities, do not enjoy the right to leisure, recreation and cultural activities. **The State party is encouraged to continue its efforts to promote and facilitate school attendance, particularly among previously disadvantaged children, girls and children from economically disadvantaged families. In light of article 28 of the Convention, the**

Committee recommends that the State party take effective measures to ensure that primary education is available free to all. The Committee recommends that the State party take additional measures to ensure non-discrimination within the school environment. The Committee further recommends that effective measures be taken to improve the quality of education and to provide access for all children within the State party. In this connection, it is recommended that the State party seek to strengthen its educational system through closer cooperation with UNICEF and UNESCO. The State party is further urged to implement additional measures to encourage children to stay in school, at least during the period of compulsory education. In light of article 31, the Committee recommends that the State party take effective measures to ensure that children, especially those in black communities, enjoy the right to leisure, recreation and cultural activities.

D. 8. Special Protection Measures

Refugee and asylum-seeking children

35. While the Committee notes recent legislative reform to guarantee greater protection of the rights of refugee, and asylum-seeking children, it remains concerned about the absence of formal legislative and administrative measures to ensure family reunification and to guarantee the right of access to education and health for refugee children. **The Committee recommends that the State party develop a legislative and administrative framework to guarantee and facilitate family reunification. Additionally, it is recommended that the State party implement policies and programmes to guarantee adequate access to all social services for refugee and asylum seeking children. The Committee further recommends that the State party reinforce its efforts to finalise its adoption of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and 1967 Protocol.**

Children in armed conflict

36. The Committee is concerned that insufficient efforts have been made to introduce adequate programmes to facilitate the rehabilitation of children affected by armed conflict during the apartheid era, much of which is manifested in the current high levels of violence and crime within the State party. **The Committee recommends that the State party take all appropriate measures to introduce new and reinforce existing programmes to facilitate the rehabilitation and reintegration of children affected by armed conflict.**

Child labour

37. The Committee notes that the State party has signed a memorandum of understanding with the ILO/IPEC to undertake a national survey with a view to compiling comprehensive national child labour statistics. While the Committee notes the State party's efforts to bring domestic legislation into conformity with international labour standards, it is concerned that over 200,000 children between the ages of 10 and 14 years are currently engaged in work, mainly commercial agriculture and domestic service. **The Committee encourages the State party to improve its monitoring mechanisms to ensure the enforcement of labour laws and protect children from economic exploitation. The Committee also recommends that the State party reinforce its efforts to ratifying ILO Convention No. 182 concerning the Elimination of the Worst Forms of Child Labour.**

Drug and substance abuse

38. The Committee is concerned with the high and increasing incidence of drug and substance abuse among youth and the limited psycho-social and medical programmes and services available in this regard. **In light of article 33 of the Convention, the Committee recommends**

that the State party take all appropriate measures, including educational measures, to protect children from the illicit use of narcotic drugs and psychotropic substances and to prevent the use of children in the illicit production and trafficking of such substances. In this context, it is further recommended that programmes be reinforced within the school environment to educate children about the harmful effects of narcotic drugs and psychotropic substances. The Committee also recommends that the State party develop a national drug control plan with the guidance of United Nations Drug Control Programme (UNDCP). The Committee also encourages the State party to support rehabilitation programmes dealing with child victims of drug and substance abuse. The Committee encourages the State party to seek technical assistance from, *inter alia*, UNICEF, and WHO.

Sexual exploitation

39. While noting the efforts of the State party to implement legislation, policies, and programmes to prevent and combat the sexual exploitation of children, the Committee remains concerned at the high incidence of commercial sexual exploitation. **In the light of article 34 and other related articles of the Convention, the Committee recommends that the State party undertake studies with a view to designing and implementing appropriate policies and measures, including care and rehabilitation, to prevent and combat the sexual exploitation of children.**

Sale, trafficking and abduction of children

40. The Committee notes the efforts of the State party to address the situation of the sale, trafficking and abduction of children, including the adoption of the Hague Convention on the Civil Aspects of International Abductions into domestic legislation. However, the Committee is concerned about the increasing incidence of sale and trafficking of children, particularly girls, and the lack of adequate measures to enforce legislative guarantees and to prevent and combat this phenomenon. **In the light of article 35 and other related provisions of the Convention, the Committee recommends that the State party take effective measures to strengthen law enforcement, and intensify efforts to raise awareness in communities about the sale, trafficking and abduction of children. The Committee further recommends that the State party seek to establish bi-lateral agreements with neighbouring countries to prevent the sale, trafficking and abduction of children and to facilitate their protection and safe return to their families.**

Minority groups

41. The Committee notes that domestic legislation guarantees the cultural, religious and linguistic rights of children, particularly as regards education and adoption procedures. The Committee further notes the State party's intention to establish a Commission for the Protection and Promotion of the Rights of Cultural, Religious and Linguistic Communities as a first step in guaranteeing greater protection to minorities. However, the Committee is concerned that customary law and traditional practice continue to threaten the full realisation of the rights guaranteed to children belonging to minority groups. **The Committee recommends that the State party undertake all appropriate measures to ensure that the rights of children belonging to minority groups, including the Khoi-Khoi and San, are guaranteed, particularly those rights concerning culture, religion, language and access to information.**

Juvenile justice

42. While the Committee welcomes the recent efforts to improve juvenile justice, it is concerned

that the juvenile justice system does not cover all regions of the State party. The Committee is further concerned about:

- a) the lack of an efficient and effective administration of juvenile justice and in particular its lack of compatibility with the Convention, as well as other relevant United Nations standards;
- b) the length of time taken before the hearing of juvenile cases and the apparent lack of confidentiality accorded to such cases;
- c) the non use of detention as a last resort;
- d) the situation of overcrowding in detention facilities;
- e) the holding of minors in adult detention and prison facilities, the lack of adequate facilities for children in conflict with the law, and the limited numbers of trained personnel to work with children in this regard.
- f) the lack of reliable statistical data on the number of children in the juvenile justice system;
- g) the inadequacy of regulations to ensure that children remain in contact with their families while in the juvenile justice system;
- h) and the insufficiency of facilities and programmes for the physical and psychological recovery and social reintegration of juveniles.

The Committee recommends that the State party:

- a) take additional steps to implement a juvenile justice system in conformity with the Convention, in particular articles 37, 40 and 39, and of other United Nations standards in this field, such as the United Nations Standard Minimum Rules for the administration of Juvenile Justice (the Beijing Rules), the United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (the Riyadh Guidelines) and the United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty;**
- b) use deprivation of liberty only as a measure of last resort and for the shortest possible period of time; protect the rights of children deprived of their liberty, including the right to privacy; ensure that children remain in contact with their families while in the juvenile justice system;**
- c) introduce training programmes on relevant international standards for all those professionals involved with the system of juvenile justice;**
- d) consider seeking technical assistance from, inter alia, the Office of the High**

Commissioner for Human Rights, the Centre for International Crime Prevention, the International Network on Juvenile Justice and UNICEF, through the Coordination Panel on Technical Advice in Juvenile Justice.

D. 9. Dissemination of the CRC Reports

43. Finally, the Committee recommends that, in light of article 44, paragraph 6, of the Convention, the initial report and written replies presented by the State party be made widely available to the public at large and that the publication of the report be considered, along with the relevant summary records and the concluding observations adopted thereon by the Committee. Such a document should be widely distributed in order to generate

debate and awareness of the Convention and its implementation and monitoring within the Government and the general public, including NGOs.

© Copyright 1999
Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights
Geneva, Switzerland

**15 JULI 1997. DECREET HOUDENDE INSTELLING VAN HET KINDEFFECTRAPPORT
EN DE TOETSING VAN HET REGERINGSBELEID AAN DE NALEVING VAN DE
RECHTEN VAN HET KIND (1)**

Het Vlaams Parlement heeft aangenomen en Wij, Regering, bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewest- en gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder :

- a) het Verdrag : het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen te New York op 20 november 1989;
- b) het kind : elke persoon jonger dan achttien jaar;
- c) de regering : de Vlaamse regering;
- d) het kindeffectrapport : een openbaar document dat de situatie van het kind in zijn onmiddellijke omgeving beschrijft alsmede de te verwachten gevolgen hierop van een voorgenomen beslissing en de alternatieven ervoor.

Art. 3. Het regeringsbeleid wordt overeenkomstig de bepalingen van dit decreet getoetst op de naleving van het Verdrag.

Art. 4. Elk ontwerp van decreet wordt op het ogenblik van indiening bij het Vlaams Parlement vergezeld van een kindeffectrapport, voorzover de voorgenomen beslissing kennelijk het belang van het kind rechtstreeks raakt. De regering kan hiervan afwijken na advies van een door haar aan te wijzen terzake deskundige commissie. Het Vlaams Parlement beoordeelt deze afwijking samen met en ter gelegenheid van de bespreking en de stemming over het al dan niet aannemen van het ontwerp van decreet. Voor de opmaak van het kindeffectrapport kan de regering een beroep doen op haar administratie of een overeenkomst sluiten met één of meerdere centra gespecialiseerd in effectrapportage.

Art. 5. Het in artikel 4 bedoelde kindeffectrapport moet ten minste de volgende informatie verstrekken:

- 1. het effect op het kind van de voorgenomen beslissing;
- 2. alternatieven voor de voorgestelde beslissing, inzonderheid een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen van de beslissing te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen;
- 3. een opgave van de moeilijkheden die er ondervonden werden bij het verzamelen van de vereiste informatie.

Art. 6. De regering maakt jaarlijks, vóór 30 september, aan het Vlaams Parlement en aan de Kinderrechtencommissaris een schriftelijk verslag over omtrent de implementatie van het Verdrag.

Art. 7. Het verslag zoals vermeld in artikel 6, omvat minstens de volgende elementen :

- 1. de maatregelen genomen ter verwezenlijking van de rechten gewaarborgd bij het Verdrag;
- 2. elke nuttige informatie in verband met de eerbiediging van het beginsel van niet-discriminatie van het kind en in verband met het recht van het kind om zelf bepaalde handelingen te stellen alsmede met zijn recht op inspraak;
- 3. gezondheids- en welzijnsindicatoren;
- 4. aspecten met betrekking tot het onderwijs, de vrije tijd en culturele activiteiten;
- 5. bijzondere maatregelen inzake de bescherming van het kind;
- 6. een jaarlijkse evaluatie van het instrument van de effectrapportage en de verhouding van de kindeffectrapportage ten aanzien van de emancipatie-effectrapportage.

Art. 8. De regering legt jaarlijks, vóór 31 maart, aan het Vlaams Parlement een schriftelijk verslag voor omtrent de eerbiediging van de rechten zoals omschreven in het Verdrag, in die landen of regio's waarmee de Vlaamse Gemeenschap een decretaal goedgekeurd exclusief en algemeen samenwerkingsakkoord heeft gesloten.

Dit verslag wordt samengesteld op basis van documenten die publiek worden gemaakt betreffende voormelde landen door het Comité van de Rechten van het Kind zoals opgericht bij artikel 43 van het Verdrag.

Art. 9. Het verslag zoals bedoeld is in de artikelen 6 en 8 wordt vergezeld van de door de regering geformuleerde specifieke beleidsconclusies.

Art. 10. Binnen zes maanden na de bekendmaking van dit decreet dient de regering in het Vlaams Parlement een beleidsplan in dat de beleidsprincipes schetst met betrekking tot het in dit decreet geregelde onderwerp.

Art. 11. De in artikel 4 bepaalde verplichting wordt trapsgewijze uitgevoerd, in die zin dat de regering jaarlijks bepaalt op welke van de bevoegdheden van elk van haar leden zij toepasselijk is of tot welke van deze bevoegdheden zij wordt uitgebreid, en dit tot uiterlijk 5 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet.

Kondigen dit decreet af, bevelen dat het in het Belgisch Staatsblad zal worden bekendgemaakt.

Brussel, 15 juli 1997.

De minister-president van de Vlaamse regering,
L. VAN DEN BRANDE

De Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn,
L. MARTENS